

NAE IONESCU ÎNTRE CATEDRĂ, REDACȚIE ȘI ANGAJAMENT POLITIC

Corneliu CIUCANU

Personalitate complexă a culturii și publicisticii interbelice, Nae Ionescu a fascinat - prin spiritul, talentul și originalitatea ideilor lansate - o întregă generație de tineri intelectuali, care au avut șansa să-i audieze cursurile, să fie îndrumați și inițiați în tainele filosofiei de către marele profesor, să colaboreze alături de el în presa vremii, și care, în mod firesc, s-au revendicat, peste ani, ca discipoli ai filosofului și produși ai *Școlii năiste*¹. După 1990, dezagregarea regimului comunist a permis, totodată, sustragerea istoriei de sub imixtiunea politicului, abandonarea schematismului și dogmatismului marxist dar mai ales abordarea adecvată și exigentă, din punct vedere critic, a culturii politice din perioada interbelică, supusă, nu odată, la tot felul de trunchieri, exagerări și interpretări denaturate. Astfel, numeroși istorici și cercetători și-au propus o reevaluare a activității ziaristice, doctrinar-politice și a operei pedagogico-filosofice a profesorului Nae Ionescu².

---

¹ Mircea Vulcănescu, *Nae Ionescu. Așa cum l-am cunoscut*, Humanitas, București, 1992, *passim*; Mircea Eliade, *Profesorul Nae Ionescu* în „Vremea”, IX, nr.463 din 15 noiembrie 1936; C. Noica, *Nae Ionescu și spiritul de școală*, în „Convorbiri literare”, an LXXVI, nr. 5-6, mai-iunie 1943, p. 353-356; idem, *Nae Ionescu*, în „Buna Vestire”, seria a doua, an III, George Racoveanu, *Omul*, în „Cuvântul”, serie nouă, an XVII, nr. 55, din 7 decembrie 1940; idem, *Nae Ionescu: Profesorul nostru* în „Țara și Exilul”, an I, nr. 1, iunie, 1965; P. P. Panaitescu, *Nae Ionescu și Universitate din București* în „Cuvântul”, serie nouă, an XVII, nr. 12 din 25 octombrie, 1940; Fănică Anastasescu, *Profesorul în lagăr* în „Cuvântul”, serie nouă, an XVII, nr. 3 din 16 octombrie 1940; Constantin Stoicănescu, *Profesorul*, în *Ibidem*, nr. 8 din 21 octombrie, 1940; idem, *Convertire și jertfa Profesorului*, în „Almanahul Cuvântul”, 1941, p. 79; I. P. Prundeni, *Nae Ionescu*, în „Porunca vremii”, an IV, nr. 176 din 16 octombrie 1940; Horia Sima, *Nae Ionescu*, în „Țara și Exilul”, an I, nr. 1, iunie 1965; Andrei Scrima, *Cuvinte târzii și nepotrivite despre Nae Ionescu*, „Prodromos”, Freiburg, 1970.

² Nae Ionescu, *Roza vânturilor*, (ediție anastatică), Editura „Roza vânturilor”, București, 1990 (reeditare a lucrării cu același titlu, îngrijită și editată de Mircea Eliade în 1937). Dan Ciachir, *Gânduri despre Nae Ionescu*, Institutul European, Iași, 1994, *passim*; Nae Ionescu, *Între ziaristică și filosofie*, culegere de articole publicate în ziarul „Cuvântul” (15 august 1926-26 martie 1938), Editura Timpul, Iași, 1996; Gh. Buzatu, Corneliu Ciucanu, Cristian Sandache, *Radiografia dreptei românești*, Editura F. F. Press, Iași, 1996, p. 157-158; Dora Mezdrea, *Nae Ionescu. Biografia*, vol. I-IV, Editura Universal Dalsy, București-Brăila, 2001; Acvila, 2002; Muzeul Brăilei-Editura Istros-Muzeul Brăila, 2003-2005; idem, *Nae Ionescu și discipolii săi în arhivele Securității*, vol.I, Editura „Mica Valahie”, București, 2008; Fundația Buna Vestire, Fundația Prof. George Manu, *Intelectualii și Mișcarea Legionară*, Editura Fundației Culturale Buna-Vestire, București, 2000, p. 156-158. Consemnăm și alte lucrări, apărute după 1990, pe care le recomandăm doar din punctul de vedere al informațiilor - evident utile - referitoare la Nae Ionescu și „noua generație”, dar, totodată, sub rezerva interpretărilor și concluziilor îndoielnice ale autorilor, tributari vechilor reflexe marxist-dialectice și care dezvoltă demersul pornind, în mod evident, de la false premise. Spre exemplificare reținem următoarele volume: Leon Volovici, *Ideologia naționalistă și <problema evreiască>. Eșeu despre formele antisemitismului intelectual în România anilor '30*, Humanitas, București, 1995, p. 89 și urm; Zigu Ornea, *Anii treizeci. Extrema*

Născut la 16 iunie 1890 în Brăila, Nae Ionescu frecventează cursurile Liceului „Nicolae Bălcescu” din orașul-port dunărean unde devine un membru de seamă al Asociației „Avântul”, întemeiată de Vasile Panaitescu, viitorul său cumnat, medic militar cu o frumoasă reputație în lumea medicală interbelică³. După susținerea bacalaureatului, Nae Ionescu va urma cursurile Facultății de Litere și Filosofie de la Universitatea București, iar după absolvire, în anul 1912, va fi numit profesor la Liceul Matei Basarab din Capitală. În această perioadă colaborează la revistele „Studii de filosofie” și „Noua Revistă Română”. Recomandat de profesorul Constantin Rădulescu-Motru, Nae Ionescu beneficiază de o bursă de studii în Germania, la Göttingen. Prins în vâltoarea primului război mondial, Nae Ionescu va fi închis în lagărul de prizonieri de la Celle-Schloos, Hanovra, alături de distinși profesori ai Universității Catolice din Louvain, și eliberat în anul 1917⁴. Își va susține doctoratul la Universitatea din München, cu o teză despre logica matematică și contingențele matematicii cu filosofia (*Die Logistik als Versuch einer neuen Begründung der Mathematik*)⁵. Revenit în țară în 1919, va activa ca director de studii la Liceul Militar de la Mănăstirea Dealu și tot în acel an va fi încadrat ca asistent la catedra de Logică și Teoria cunoașterii a profesorului C. Rădulescu-Motru⁶, fiind cooptat și în redacția revistei „Idea Europeană”. Încă din octombrie 1919, odată cu prelegerea inaugurală ținută la Universitatea bucureșteană și intitulată *Funcțiunea epistemologică a iubirii*, Nae Ionescu afirmă fără echivoc „criza identității românești” declanșată în urma adoptării și imitării grosiere a modelelor apusene și se declară ferm partizanul reevaluării posibilităților spirituale românești, bazată pe latinitate și ortodoxie, „cele două predicte identitare ale ființei românești” capabile – în opinia filosofului – să conducă la o adevărată resurrecție spirituală și culturală, considerată, de altfel, drept principal obiectiv, cu șanse reale de realizare, a noului stat român⁷. Prin urmare, Nae Ionescu

---

dreaptă românească, Editura Fundației Culturale Române, București, 1995, *passim*; Constantin Petculescu, *Mișcarea Legionară. Mit și realitate*, Editura Noua Alternativă, București, 1997, p. 128 și urm.

³ Nae Ionescu este fiul lui Cristache și al Eugeniei, frate cu Ionescu-Gibericon, actor al Teatrului Național din București. Sora sa, Antoneta, a fost căsătorită cu generalul-medic Vasile Panaitescu – născut la 4/16 aprilie 1879 la Piatra Neamț. Vasile Panaitescu a fost elev al Liceului „Nicolae Bălcescu” din Brăila, unde pune bazele Asociației „Avântul” în 1896, rămânând președinte timp de jumătate de secol, adică până la dizolvarea acestei societăți în anul 1946. Absolvent al Facultății de Medicină din cadrul Universității bucureștene, V. Panaitescu își susține doctoratul în medicină la prestigiosul Institut Pasteur în anul 1912. Titlul tezei de doctorat dezvoltă o temă de mare actualitate pentru epoca respectivă: *Serul artificial în chirurgie*, lucrare publicată în limba franceză și urmată de numeroase alte lucrări de epidemiologie. În timpul Războiului de Întregire, ofițerul-medic V. Panaitescu a făcut parte din echipa medicală de combatere a tifosului și a altor epidemii, echipă direcționată de savantul dr. Ion Cantacuzino. După război, V. Panaitescu a ocupat diferite funcții în care și-a dovedit din plin competențele medicale și manageriale, fiind numit șeful Direcției Sanitare din cadrul Ministerului Apărării și șef de laborator la Institutul Cantacuzino. În 1928 dr. V. Panaitescu este numit director al Serviciului Medical al Porturilor de la Gurile Dunării³, instituție constituită în 1902 de către Comisia Europeană a Dunării și coordonată, încă de la înființare doar de personal medical roman. Predecesorii lui V. Panaitescu au fost medicii Petrescu H. Stoica și dr. V. Baroni (Dora Mezdrea (ed.), *Nae Ionescu și discipolii săi*, vol. I, p.102-103; Ion Agrigoroaiei (ed.), *Comisia Europeană a Dunării*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2010, p. 133).

⁴ Dora Mezdrea, *Nae Ionescu și discipolii săi în arhivele Securității*, vol.I, p. 20.

⁵ Intelectualii și Mișcarea Legionară, p. 156.

⁶ Gh. Buzatu, Corneliu Ciucanu, Cristian Sandache, *op. cit.*, p. 157

⁷ Dora Mezdrea, *Nae Ionescu și discipolii săi în arhivele Securității*, p. 20-21.

se plasează fără rezerve pe linia teoretică de apărare a fondului în fața acțiunii agresive și nivelatoare a formelor și completează în mod elocvent seria paradigmatică lansată fulminant de Titu Maiorescu la 1867⁸, continuată strălucit de publicistica eminesciană⁹ și de discursul sămănătorist al lui Nicolae Iorga¹⁰. Pornind de la ipoteza că structura intimă a unui neam impune o serie de corespondențe sociale și politice și că fondul influențează categoric formele de organizare concretă, filosoful considera că instituțiile și relațiile sociale într-o comunitate sunt determinate de realitățile deja existente, iar nu invers. De asemenea, Nae Ionescu observă că „ortodoxia face parte integrantă din însăși structura noastră sufletească” și că „suntem ortodocși în același grad în care suntem români, în același grad în care *suntem*”, iar în consecință latinitatea și ortodoxia, cele două trăsături definitorii ale structurii noastre trebuie să însuflețească un model specific românesc, o nouă construcție social-politică și culturală¹¹.

Intelectualul, înțeles și definit în sensul umanistic al preocupărilor sale, vine în contact nemijlocit cu ideile social-politice ale epocii în care trăiește. Depozitar al unor teorii și experiențe trecute, omul de cultură se plasează activ – deși discret – între vechile teze și doctrine, pe de o parte, și realitățile societății contemporane care reclamă rezolvare, pe de altă parte. Ideile politice, „acele idei purtătoare de promisiuni”¹² devin veritabile arme în câmpul manifestărilor politice sub aspect, doctrinar, publicistic, parlamentar. Utilizarea judicioasă a teoriilor politice funcție de conjuncturile relevante impune prezența omului de cultură, a profesorului universitar, deja acomodat cu tehnicile retorice, cu metodele persuasiv-pedagogice și cu dezbateră polemică exersată în disputele academice.

Asocierea tematică repetată dintre politică și cultură derivă din simbioza activă a reflecției că demersul politic este precedat/determinat și, nu în ultimul rând, continuat de demersul cultural. Curente și ideile unei epoci sunt conținute în viața politică și culturală a perioadei respective. Curente culturale de multe ori preced actul politic, așa cum, ulterior, îl legitimează. N. Iorga aprecia că „istoria politică și cea culturală nu pot fi despărțite”¹³. O simplă retrospectivă asupra vieții politice românești acreditează ideea că nașterea junimismului

⁸ Titu Maiorescu, *În contra direcției de astăzi în cultura română*, în Ioan Stanomir, Laurențiu Vlad, *A fi conservator. Antologie*, Editura Meridiane, București, 2002, p. 44; idem, *Discurs asupra reformei școlilor*, în *Discursuri parlamentare*, ediție C. Schifirneț, Editura Albatros, București, 2003, p. 29-30; I. C. Fiilitti, *Conservatori și junimiști în viața politică românească*, în *Conservatori și junimiști în viața politică românească*, București, Editura „Lupta”, 1936, p. 2; E. Lovinescu, *Istoria civilizației române moderne*, ediție Z. Ornea, București, Editura Minerva, 1977, p. 188-195 (capitolul de dedicat *Junimii*).

⁹ Eminescu, *Opere*, vol. X, Editura Academiei RSR, București, 1989, p. 259-260. Marele poet național acuză vehement lipsa „simțului istoric” la clasa politică de sorginte liberală, persiflează „americanismul”, tradus prin ignorarea contextului comunitar supus experienței politice a implementării instituțiilor străine, și condamnă categoric statul „formelor stricacioase”. Vezi și M. Eminescu, *Icoane vechi și icoane nouă*, în Eminescu, *Opere*, vol. III, Editura Univers Enciclopedic, 1988, p. 14-15. De asemenea, semnalăm un studiu de excepție privind reflecția de extracție junimistă și istorismul de tip conservator proprii gândirii eminesciene: Joachim-Peter Storf, *Scrierile politice ale lui Mihai Eminescu*, traducere Maria Sass, Editura Paideia, București, 2003, *passim*.

¹⁰ N. Iorga, *Despre drepturile limbii naționale în statul modern*, în *Teoria formelor fără fond*, Editura Porto-Franco, Galați, 1996, p. 183;

¹¹ Dora Mezdrea, *Nae Ionescu și discipolii săi* vol.I, p. 21.

¹² Ilie Bădescu, *Ideii politice românești. Doctrină și teorii*, Editura „Mica Valahie”, București, 2004, p. 11.

¹³ Apud, Dan Ciachir, *op. cit.*, p. 124.

și criticismului la Iași a lansat junimismul politic de factură conservatoare; că atmosfera tradiționalist-autohtonistă din jurul „Sămănătorului” și mai apoi curentul creat în jurul ziarului „Neamul Românesc” a justificat apariția Partidului Naționalist Democrat, condus de reputatul istoric și de către profesorul ieșean de Economie politică, A. C. Cuza. Tot așa activitatea publicistică de la „Gândirea” și gândirismul, ortodoxismul, autohtonismul, românismul integral și trăirismul au cristalizat doctrinar naționalismul-creștin dintre cele două războaie mondiale. Dreapta național-creștină interbelică a adoptat, cumulat și adaptat realităților societății românești de după Marea Unire teze, idei, tendințe antebelice, pe care le-a ajustat și/sau dezvoltat în așa manieră, încât să răspundă unor necesități relevate de problematica deosebit de complexă a României Întregite. Astfel, organicismul conservator, tradiționalismul de extracție sămănătoristă, anumite concepte de sorginte poporanistă și teze ale naționalismului-democrat, postulat de Nicolae Iorga și A. C. Cuza – chiar unele cu pronunțat accent antiiudaic, declanșate în urma reflecțiilor de ordin economic, social și cultural, preluate, de altfel, din scrierile și atitudinile unor personalități cultural-politice din a doua jumătate a secolului al XIX-lea ca I. H. Rădulescu, Cezar Bolliac, B. P. Hașdeu, M. Eminescu, V. Alecsandri, V. Conta, M. Kogălniceanu și I. C. Brătianu - toate aceste curente și idei potențază doctrinar mișcarea de dreapta din România interbelică. După cum consemnam mai sus, apariția și evoluția dreptei național-creștine nu poate explica activitatea unor publicații de înaltă ținută științifică și culturală. În consecință, nu trebuie ignorat imensul impact pe care l-au avut unele publicații precum „Gândirea”, „Cuvântul”, „Calendarul”, „Dreapta”, „Cuvântul Studențesc”, „Vremea”, „Credința”, dar și acțiunea persuasiv-lămuritoare pe tărâmul ideilor și esteticii a unor cercuri și asociații ca „Axa”, „Criterion”, „Iconar” și activitatea organizațiilor studențești ce funcționau în cadrul Uniunii Naționale a Studenților Creștini Români, cooptată și influențată categoric de Mișcarea Legionară după 1932-1933, prin liderii studenților care aderaseră fără rezerve la Garda de Fier (Gh. Furdui, Traian Cotigă, Viorel Trifa, Paul Craja, Alexandru Cantacuzino, Șerban Milcoveanu, Filon Lauric, Emil Bulbuc ș.a.).

Un alt aspect ce ține de originile, evoluția și manifestările dreptei interbelice îl constituie prezența și activitatea unor personalități de prim rang ale vieții culturale și academice în fruntea și în rândurile mișcării național-creștine. În această postură de mentori îi menționăm pe profesorii universitari ieșeni A. C. Cuza, Corneliu Șumuleanu și Ion Găvănescu, pe profesorii clujeni Emil și Iuliu Hațeganu (în timpul mișcării studențești din anii 1922-1923) și pe Ion Bărbat, pe profesorul de sociologie Traian Brăileanu de la Universitatea Cernăuți, pe prof. Ion Protopopescu de la Politehnica timișoreană și, nu în ultimul rând, pe Vasile Pârvan – care și-a pus categoric amprenta moral-filosofică asupra personalității unor viitori lideri ai dreptei radicale¹⁴ - , Nichifor Crainic, Mihail Manoilescu și Nae Ionescu, profesori de înaltă ținută științifică și morală ai Universității București.

Interesul pentru politică al profesorului Nae Ionescu este indiscutabil și rămâne o constantă a vieții și evoluției sale cultural-pedagogice din momentul contactului său cu Nicolae Iorga, ca student al Universității bucureștene, dar mai cu seamă după intrarea în

¹⁴ Ne referim la Vasile Christescu și Vladimir Dumitrescu, studenții preferați ai lui Vasile Pârvan, istorici și arheologi de prestigiu, integrați în rândurile Mișcării Legionare. Cu unele rezerve îi putem încadra în această categorie și pe arheologii Ion Nestor și pe Dinu Adameșteanu.

redacția ziarului „Cuvântul”. Anul 1926 devine – în opinia noastră – momentul de cotitură în viața lui Nae Ionescu. După spusele lui Nichifor Crainic care, solicitat fiind de către Vasile Goldiș să preia postul de secretar general al Ministerului Cultelor, a propus lui Nae Ionescu să lucreze la „Cuvântul” cu toată opoziția colegilor de redacție și în special a lui Pamfil Șeicaru¹⁵. Singura condiție a viitorului teoretician al statului etnocratic a fost ca ziarul să continue linia carlistă fixată după actul de la 4 ianuarie 1926, direcție pe care Nae Ionescu a îmbrățișat-o fără rezervă, devenind un patizan fervent al Restaurației¹⁶. După 8 iunie 1930, Nae Ionescu a fost receptat ca doctrinar al Restaurației și ca un intim sfătuitor al regelui Carol al II-lea. Cert este că celebrul filosof și ziarist a făcut parte din camarila regelui alături de M. Manoilescu, Puiu Dumitrescu, ing. N. Malaxa, Max Auschnit, generalul N. Condiescu, Ernest Urdăreanu. Odată cu implicarea tot mai accentuată a Elenei Lupescu în problemele politice și în afaceri, dar și din cauza revenirii liberalilor la putere în noiembrie 1933 cu largul concurs al metresei regale și sub presiunea unor cercuri politico-financiare franceze, Nae Ionescu – antiliberal convins - se va îndepărta de Palat apropiindu-se tot mai mult de Mișcarea Legionară. Inițial s-a spus că marele Nae a fost trimis cu misiune la sediul Mișcării din Strada Gunterberg nr.3 pentru a spiona pentru rege și pentru a ajuta la captarea Mișcării în interesul instituirii regimului autoritar carlist preconizat de rege și unii oameni politici grupați în jurul suveranului. În ziarul său chiar filosoful a vituperat, nu o singură dată, impotența partidelor politice aflate în exercițiul guvernării¹⁷ și a făcut apologia domniei personale, autoritare¹⁸. Cert este că Nae Ionescu se va atașa sufletește și principial – dar nu formal, ca membru – de mișcarea lui Corneliu Codreanu și a avut de suferit, lângă noii săi prieteni politici, o lungă serie diversionistă de abuzuri. Revenind la momentul 1926, când Nae Ionescu se lansează în politica cvasi-militantă pentru readucerea prințului Carol pe tron, considerăm acest an emblematic pentru întreaga evoluție a filosofului ziarist. Opțiunea pentru carlism i-a adus o imensă popularitate și l-a lansat în sferele înalte, dominate, după 1930, de principalul factor decizional al politicii românești care era regele Carol al II-lea, dar, implicit, tot raporturile sinuase ale filosofului cu regele Carol al II-lea aveau să-l piardă mai târziu. Prins în vârtejul implacabil și tenebros al relațiilor contondente dintre suveran și Mișcarea Legionară, Nae Ionescu a avea să sfârșească tragic, detestat, tracasat și, probabil, urât de rege pentru inadmisibila abandonare/trădare a proiectului autoritar-monarhic în favoarea *ecumenicității*

¹⁵ Nichifor Crainic, *Zile albe – zile negre. Memorii*, I, Casa Editorială „Gândirea”, București, 1991, p. 203-204.

¹⁶ *Ibidem*; De remarcat campania de presă susținută de ziarul „Cuvântul” pe baza mărturiilor oamenilor politici și a dispozițiilor regelui Ferdinand cu privire la „chestiunea închisă” din procesul Manoilescu. Aceste depoziții au rămas secrete și au fost dezvăluite într-un număr special al ziarului „Cuvântul” în ședința Parlamentului din 8 iunie în urma căreia prințul Carol a devenit regele Carol al II-lea (Mircea Vulcănescu, *op. cit.*, p. 65-66).

¹⁷ Nae Ionescu, *Criza partidelor politice* în „Cuvântul”, an VI, nr. 1893, 30 iulie 1930, p. 1. Articole cu același titlu au apărut în serie în „Cuvântul” în numerele următoare din 31 iulie și 3 august 1930; *idem*, *Dezagregarea liberală*, în *Ibidem*, nr. 1926, 1 septembrie 1930, p. 1; *idem*, *Pulverizarea partidelor*, *Ibidem*, nr. 2016, 30 noiembrie 1930, p. 1; *idem*, *Cine urmărește dictatura*; în *Ibidem*, an VII, nr. 2171, 9 mai 1931, *idem*, *Cum moare un regim*, în *Ibidem*, an IX, nr. 3105, 16 decembrie 1933, p. 1;

¹⁸ *Idem*, *Între statul de drept și instituțiile de fapt*, în *Ibidem*, an VI, nr. 1866, 3 iulie 1930, p. 1; *idem*, *Țara, regele și partidele*, în *Ibidem*, nr. 1872, 9 iulie 1930, p. 1; *idem*, *Între autoritatea personală și autoritatea colectivă*, în *Ibidem*, an VII, nr. 2275, 21 august 1931, p. 1; *idem*, *Contribuții la teoria actului de guvernământ*, în *Ibidem*, an IX, nr. 3102, 13 decembrie 1933.

naționale promovată de noua generație politică¹⁹. Totodată, raporturile complexe derulate - în primul rând la nivel doctrinar și mai puțin sub aspectul militantismului politic - între filosof și ziarist și Mișcare dovedesc, fără tăgadă că *marele Nae* a rămas neînțeles pe deplin chiar și de către liderii politici ai Legiunii.

Dacă notorietatea ziaristică și universitară l-a impus pe Nae Ionescu drept formator de opinie și director de conștiințe, activitatea sa politică efectivă s-a manifestat în decursul a două mandate de deputat. Debutul în Parlament are loc în urma obținerii unui fotoliu de deputat în județul natal din partea Uniunii Naționale, formațiunea încropită la inspirația regelui, condusă de N. Iorga și C. Argetoianu. Al doilea mandat de deputat îl obține în Vlașca, în 1932, candidând din partea țărăniștilor. Și în politică la fel ca în ziaristică, Nae Ionescu se dovedește un tip incomod, cu păreri proprii ce nu respectă recomandările de la centru și nu admite – în numele disciplinei de partid - fariseismul *solidarizării* cu diverși colegi, dovediți incapabili sau corupți. Filosoful și ziaristul ajuns om politic a condamnat vehement implicarea unor personaje marcante de la vârful Partidului Național-Țărănesc în afacerea Skoda. Afacerile oneroase ale fraților Boilă, nepoții *Sfinxului de la Bădăcin*, au fost dezvăluite în paginile „Cuvântului” încă din 1930, dar nici Maniu nu a fost menajat de pana iscoditoare a lui Nae Ionescu, iar publicarea în „Cuvântul” a dezbaterilor Camerei Deputaților referitoare la *marele panama* a atras, într-o anumită măsură, decredibilizarea cvasi-totală a național-țărăniștilor²⁰. Nici fostul său profesor și model, omul politic Nicolae Iorga, nu a fost scutit de scurte, dar tăioase, articole semnate de Nae Ionescu, un declarat și constant admirator al marelui istoric, dar și un obiectiv observator și critic al ineficientului „guvern de tehnicieni” „păstorit” de duetul Iorga-Argetoianu²¹. Personalitatea lui N. Iorga l-a fascinat pe viitorul profesor universitar Nae Ionescu. Acesta va mărturisi peste ani la un curs despre Logica colectivelor că el, Nichifor Crainic și Pamfil Șeicaru sunt în fapt „promoția Neculai Iorga”, filiație ideologico-publicistă mărturisită răspicat și cu alte ocazii²². Într-un articol din „Ideea Europeană”, Nae Ionescu îi dedică istoricului, la împlinirea vârstei de 50 de ani, câteva rânduri de o rară frumusețe, identificându-l esențialmente cu ethosul românesc: „Neculai Iorga nu e o inteligență deosebită și un geniu. E ceva mai larg decât atât: e forța elementară a rasei noastre. E o bucată din viața sufletească a geniului nostru național, care se desfășoară în afară de legile – descoperite de noi – ale inteligențelor deosebite. Nu e formă de viață sufletească asupra căreia să nu se fi răsfrânt această covârșitoare, proteică personalitate”²³. Fidel concepțiilor emise de marele istoric, Nae Ionescu observă că și conservatorii și junimiștii au înțeles mimetismul precar al reformelor instrumentate de liberalismul antebelic fără a reuși

¹⁹ Corneliu Z. Codreanu, *Pentru legionari*, vol. I, Editura Vestemian, Sibiu, p.253-255.

²⁰ Dora Mezdrea, *Nae Ionescu. Biografia*, vol. III, p. 149-150.

²¹ Nae Ionescu, *Reforma statului*, „Cuvântul”, an VII, nr. 2259, 2 august 1931, p. 1; idem, *Învățătorii și Dl. Iorga*, în *Ibidem*, nr. 2297, 12 septembrie 1931, p. 1; idem, *Ce vrea Dl. Iorga*, în *Ibidem*, an. IV, nr. 1234, 28 septembrie 1928, p. 1.

²² Dan Ciachir, *op. cit.*, p. 99. Spre exemplificarea admirației mărturisite pe care Nae Ionescu o purta lui N. Iorga rememorez o convorbire pariculară cu Mircea Nicolau, fost student la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București și un mare admirator al Profesorului, apropiat al „Criterionului”, prieten cu Petru Comarnescu și C. Noica, membru al Mișcării Legionare, deținut politic între 1941-1945 și 1948-1964. Nae Ionescu afirmă descendența ideologico-publicistică de la Nicolae Iorga și într-un articol din „Cuvântul”, an VII, nr. 2194, 1 iunie 1931.

²³ Nae Ionescu, *Neculai Iorga*, în „Ideea Europeană”, nr. 68, 6-21 iunie 1921.

să capaciteze activitatea partidelor în vederea consolidării „adevăratelor fundamente ale civilizației românești”, fapt repus în dezbateră cultural-politică de mișcarea „Sămănătorului”. Astfel, Nicolae Iorga a postulat ridicarea “statului și a civilizației românești” pe baze autohtonice, prin „punerea în valoare a specificului românesc” operațiune care are drept „izvor de alimentare clasa țărănească” singura categorie socială autentic națională, neperversă și rezistentă în fața oricăror inovații păguboase²⁴. Nu odată Nae Ionescu a afirmat că politica este o artă a posibilului bazată pe realități, iar dacă țărănimea constituia majoritatea copleșitoare a țării era de neconceput o politică abrupt liberală, care să susțină ficționist interesele unei burghezii în stadiul de formare-consolidare. Totodată, filosoful și publicistul considera că acțiunea tematică a mișcării sămănătoriste de dinainte de război era continuată cu tact formativ de „Gândirea” și „Cuvântul”²⁵, publicații consacrate deja în prima decadă interbelică și însuflețite de un nou ethos. Evident, filosoful avea în vedere duhul ziditor al creștinismului răsăritean, al ortodoxismului, o altă realitate ontologică ineluctabilă a ființei românești. În contextul anului 1928 când Partidul Național-Țărănesc a preluat guvernarea țării în baza unor majorități zdrobitoare, Nae Ionescu devine un adevărat teoretician al țărănismului. Considerentele privitoare la țărănime, ca principală forță motrice a societății românești și ca moștenitoare autentică a tradiției sănătoase a neamului nostru, îl îndepărtează, însă, de politica oficială a partidului, amendată ca insuficientă și fantezistă, tributară abstracționismului cartezian și contractualist²⁶ și nicidecum fixată riguros pe făgașele adânc săpate timp de veacuri în stânca realităților românești. În concepția naeionesciană - organicist-conservatoare, tradiționalistă și ortodoxistă în esență - problematica românească avea nevoie de soluții complementare realităților românești existente, iar nu de *iosefinism* politic manist, care să bruscheze – sau chiar să anuleze - iremediabil ethosul românesc cristalizat în decursul vremurilor²⁷. Nae Ionescu intuia și definea politicul ca mijloc de asigurare și dezvoltare a aptitudinilor, talentelor și geniilor naționale și nu ca instrument circumstanțial de implementare novatoare a modelelor străine realităților și sufletului românesc, binevenite pe alte meridiane, dar improprii și contraproductive la noi. În ultimă instanță, Nae Ionescu regândește puterea politică drept garanție activă a salvării **permanențelor** națiunii române și nu armă provizorie de rezolvare a **contingențelor** – de multe ori declanșate de neprevăderea noastră și tratate egoist, în spirit de castă de către clasa politică - apărute în evoluția societății românești. Sub acest aspect filosofia politică românească și Nae Ionescu, implicit, fac apel la conceptul de elită și clasă conducătoare menită a rezolva problemele societății românești²⁸. În acest context filosoful,

²⁴ Nae Ionescu, *De la „Sămănătorul” la noul stat românesc*, în „Cuvântul”, anul VI, nr. 1907, 13 august 1930, p. 1.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ Idem, *Montesquieu a greșit*, în *Ibidem*, an VII, nr. 2363, 17 noiembrie 1931, p. 1; idem, *D-I Maniu face greșeli*, în *Ibidem*, nr. 2161, 29 aprilie 1931, p. 1; idem, *Țărănismul și materialismul istoric*, în *Ibidem*, an VIII, nr. 2504, 10 aprilie 1932, p. 1.

²⁷ Idem, *România somptuară*, *Ibidem*, nr. 1933, 8 septembrie 1930, p.1.

²⁸ Ilie Bădescu, *Ideii politice românești*, p. 249-252. Vezi și Dan Dungaciuc, *Elita interbelică. Sociologia românească în context european*, Editura „Mica Valahie”, București, 2003, p. 255-348. Ne referim la capitoul *Teoria elitelor în sociologia românească interbelică și sociologia europeană*, în care autorul sondează, analizează și sintetizează principalele teorii referitoare la „elite”, „spirit elitist”, „clase sociale”, dar mai cu seamă raporturile stabilite între conducători și conduși în societatea românească dintre cele două războaie mondiale.

aflat în continuă căutare de noi și noi formule, după consumarea speranței național-țărăniște²⁹, identifică o altă grupare politică, expresie a tinerei generații, constituită de jure în iunie 1927, dar care se afirmase de facto încă din 1922 prin mișcările studențești de mare amploare, desfășurate sub egida lozincii *numerus clausus*. Poate nu întâmplător, tot în 1927 tânărul său discipol, prieten și colaborator, în redacția „Cuvântului”, scrisese un ciclu de 12 foiletoane intitulat *Itinerariu spiritual*³⁰, considerat drept manifest program al noii generații intelectuale de după război. Dezbateră generaționistă din perioada interbelică provoacă o analiză temeinică fundamentată apriori pe o cunoaștere de ansamblu a realităților, considerentelor și aspirațiilor generale de ordin cultural, spiritual și social-politic ale tineretului interbelic, în funcție de noile transformări survenite după Marea Unire. Reformele, electorală și agrară, activitatea partidelor politice și ineficiența regimului democrației parlamentare, viața universitară și organizațiile studențești, inflația și șomajul intelectual³¹, accesul dificil în funcțiile de conducere au conturat o anumită stare de spirit, configurată pregnant – ca atitudine din partea tineretului - de senzația discriminării, a abandonării în voia sorții de către cei care ar fi trebuit să le asigure un viitor³². Auto-victimizarea a cedat ulterior abordărilor belicoase față de *generația bătrânilor*. Spre exemplificare, *Manifestul Crinului Alb*, semnat de Sorin Pavel, Ion Nestor și Petre Marcu-Balș (viitorul Petre Pandrea) și apărut, fapt deloc întâmplător, în „Gândirea”, a fost considerat o declarație de război adresată bătrânilor care se încapățânează încă să rostuiască destinele culturii române³³.

²⁹ Idem, *Între intrigi și susceptibilități*, în *Ibidem*, an VI, nr. 1956, 1 octombrie 1930, p. 1; idem, *Rezervele ardeleni*, în *Ibidem*; idem, *Despre guvernul Maniu*, în *Ibidem*, nr. 1944, 19 septembrie 1930, p. 1.

³⁰ Vezi Mircea Eliade, *Itinerariu spiritual*, în „Cuvântul”, din 6 septembrie 1927. Eliade pleda pentru conștiința de sine și misiunea istorică a noii generații de după război „prima generație necondiționată istoric” deoarece dezideratul esențial românesc, unirea tuturor românilor, fusese îndeplinit la 1918.

³¹ Idem, *Mi-e foame*, în „Cuvântul”, an IX, nr. 2992 din 26 august 1933, p. 3.

³² Idem, *Diurnele generației tinere*, în „Vremea”, an IX, nr. 440 din iunie 1936.

³³ Consemnăm o altă reacție a noii generații în care semnatarii se ridică împotriva *bătrânilor* acuzați de ignoranță sau rea voință față de tendințele novatoare lansate de tineri în cultura română: „Este momentul să amintim acestor domni, apărători zeloși ai unei cauze pierdute, că știm povestea lui Pitagora, când a sacrificat o turmă de boi, mulțumire zeilor, pentru descoperirea nemuritoarei teoreme a ipotenuzei. De atunci se agită boii, înspăimântați de orice noutate”. O altă direcție polemică creionată în *Manifest* subintinde o mai veche dispută de sorginte junimistă privind formele de împrumut instituite în cultura română, dar și în societatea românească, de pașoptismul nivelator în graba sa de ardere a etapelor pe traseul instituțional preconizat de aceștia spre a perfecta o societate modernă de tip occidental: ... „Ne tutelează și ne boscorodește o generație în care nimeni n-a gândit cu adevărat. În capul lor domnește golul, un gol etern și iritant, mascat de o vitrină de împrumut și împrumuit de colbul vechimii, al neaerisirii din casele părăsite. Uitănd că ideea și pisica nu se împrumută, au cerșit în vecini și-au adus acasă frânturi de căpătat și piese șterpelite dintr-un motor străin. Generația părinților noștri a trăit din împrumuturi necernute și din gânduri neisprăvite... Printr-o dezolantă lipsă de simț filozofic, înaintașii noștri împrumutaseră două gânduri disperate și au trăit din seva lor, din ce în ce mai strămtorați și mai cotidiani, fără să le transfigureze și să le armonizeze într-o unitate superioară. Sfârșitul secolului trecut le puse la dispoziție concepția materialistă a istoriei, iar psihologismul filosofiei le oferise seducătoarea cosmogonie monisto-darviniană a științelor naturale... Pe acești sături ai spiritului îi urâm. Am vrea să le turnăm o picătură de neliniște, care să-I turbure din beatitudinea lor animalică, o picătură de otravă ca să simtă vântul nebuniei și al morții... Să-și amintească de marile întrebări. Să le deschidem cu forța ochii plini de urdori somnoroase. Să-i spălăm ca Samariteanul și să le arătăm frumusețea fără de asemănare și noutatea de fiecare clipă a lumii și a vieții. Căzuți într-un extaz porcîn, ei au uitat de Dumnezeu. Au pierdut simțământul pentru

Dificultatea unui demers privind conceptele și tendințele *noii generații* ca entitate spiritual-politică distinctă în raport cu încercările „*diversioniste*” ale altor grupuscule constă în modul concret de identificare, clarificare și clasificare a elementelor de originalitate, care rup abrupt echilibrul cultural-politic precar statuat de vechea generație, considerată vlăguită și mediocră în raport cu noua generație intelectuală. În mod implacabil, această generație intuieste posibilitățile spirituale de excepție ale culturii și societății românești, care sunt afirmate obsesiv, chiar fanatic, de către tineretul interbelic. Nu în ultimul rând, demersul nostru își propune metodă și suplețe în a stabili limitele cronologice și conceptuale ale temelor și subiecților și își propune a sonda, compara, asocia, unifica tendințele reperabile la nivelul manifestărilor cultural politice ale noii generații.

Din perspectiva unei reevaluări necesare, care să depășească pulverizarea particular-tematică a întregului, trebuie evitate inițiativele aride ale unor fracțiuni care revendică titulatura de „nouă generație”, deși scopul polemic, uneori mimetic, al acestor grupări transpare evident în comparație cu modelul și imaginarul trăirist, în general, și naeionescian, în special. Astfel de tentative generaționiste, care au un fățiș caracter diversionist, pot crea cel mult confuzie și reprezintă, mai degrabă, „intenția de expropriere a patrimoniului generației naeionesciane”³⁴. Prima confuzie care operează la nivelul interpretării sintagmei de „nouă generație” se dezvăluie prin utilizarea abuzivă a termenului de către unele societăți și publicații. Astfel, în 1931 activa așa numita asociație „Generația nouă”, condusă de prozatorul Liviu Rebreanu și publicistul Gh. Mugur, fost publicist la „*Neamul Românesc*” și partizan iorghist³⁵. Într-o revistă de „studii sociologice și muncitorești”, Petre Andrei publica, de pe poziții de stânga, un articol intitulat *Generația nouă și politica*, iar un alt intelectual ieșean cu accentuate predispoziții conceptuale materialiste trata, evident în cheie marxistă, problema conflictului între generații drept „luptă de clasă”³⁶. Alte multe eforturi și înjghebări cu tentă generaționistă sunt judicios prezentate/denunțate de Dora Mezdrea, care a analizat temeinic procesul de cristalizare a tinerii generații din perspectiva școlii năiste, excluzând - pe bună dreptate, credem noi - pe tinerii intelectuali cu vederi de stânga, dar tototdată, ignorând o serie de elemente de elită care, totuși, s-au afirmat plenar în sensul direcțiilor trasate de

---

taina destinului uman. Necunoscând extazul și pasiunea divinului, n-au fost niciodată cutremurați de înțelesul adânc al răstignirii lui Hristos. De la abstractizarea geometrizarantă a raționalismului și de la insensibilitatea filozofică și morală a monismului darwinian și materialist, noi ne-am îndepărtat cu cenușa în gură și vid suflet, pentru a ne apropia de concretul frenetic și fericitor, de Istorie, de autohtonie și credință. Având înaintea orizontul viitorului, puternic înrădăcinat în trecut, eliberați de o tehnică de cârje a gândirii și de ghipsul raționalist, căutând extazul, pasiunea și divinul, noi nu ne mai recunoaștem fii generației sceptice și searbede dinainte de război. Lipsa de problematică și de neliniște a lor este de o trivialitate jovială și continuu plictisitoare. Au semănat contradicție și scepticism, culeg anarhie... N-au avut nici o normă de sfințenie și de comportare decentă în viața socială, li se dă cu tifla în nas, ca unor bătrâni libidinoși ce terfelesc prin tardiv erotism augusta frumusețe a părului alb”. După aprecieri atât de dure la adresa generației bătrânilor semnatarii aruncă deschis mănuașă identificând nevoia de „... mai mult entuziasm și mai multă responsabilitate. Pentru orice faptă mare trebuie încredere, pasiune, entuziasm. Ceea ce ne îndreaptă către istorie este credința că totul este istorie... Continuitatea istorică adică lipsa ruperilor de orizont geografic și de tradiții culturale constituie autohtonismul nostru, pulsează în noi și se înserează în linia unui trecut de trei ori milenar. Aceasta este noutatea noastră, vestea cea bună în numele căreia denunțăm viața publică de coșmar a României Mari, ce amenință să infesteze tinerile vlăstare.

³⁴ Dora Mezdrea, *Nae Ionescu, Biografia*, vol. III, p. 372.

³⁵ *Ibidem*, p. 373.

³⁶ *Ibidem*, p. 374.

Profesor. În opinia noastră, schema propusă de distinsa cercetătoare a biografiei lui Nae Ionescu, lasă uneori senzația unei ușoare abordări sectare, tradusă în fapt printr-o viziune reducționistă asupra *celor care merită* a fi integrați în rândurile „noii generații”. Ineficiența acestui mod de a interpreta compatibilitățile subiecților, a unor asociații și a unor publicații cu ideea de „generație nouă” constă, credem noi, în grila analitică oarecum insuficientă impusă demersului, întrucât apartenența sau non-apartenența generaționistă nu depinde univoc de statutul de discipol și/sau admirator al profesorului Nae Ionescu. Dacă vom căuta cu obstinație să respectăm *condițiile* descrise în capitolul dedicat „noii generații”, din monumentală *Biografie*, rămâne întrebarea unde plasăm pe arheologii Vasile Cristescu și Vladimir Dumitrescu, declarați discipoli ai lui V. Pârvan, sau pe Mircea Streinu, Leon Țopa și Barbu Slușanschi, elevi ai profesorului Traian Brăileanu și colaboratori la *Însemnări sociologice*, dar pe Ion Ionică, Ernest Bernea și pe Traian Herseni, mai apropiați - atât cât permitea firea destul de rece și distantă a lui Dimitrie Gusti - de întemeietorul *Școlii monografice*? Pe de altă parte, au existat și tineri intelectuali care au contrazis radical - sau cu anumită deferență - ideile lui Nae Ionescu. Din această categorie menționăm pe Anton Dimitriu, Eugen Ionescu, Zaharia Stancu, Virgil Carianopol, D. D. Roșca, M. Beniuc. De exemplu Henri H. Stahl nu se numără printre admiratorii lui Nae Ionescu și nici nu a marșat spre mișcarea de dreapta alături de colegii săi de generație și de echipă monografică, între care bunii săi prieteni, Ion Ionică și Traian Herseni: „M-am întrebat deseori în ce consta secretul marelui prestigiu pe care îl avea Nae Ionescu. (...) Simpla lui prezență era impresionantă. Întocmai ca și fratele său actorul Ghibericon, Nae avea un deosebit talent în folosirea glasului, a gestului a mimicii, în special a privirii, astfel că reușea să puie în scenă un personaj deloc banal, cel al unui *gânditor*, care, la catedră, nu recita o lecție de-a gata pregătită, ci se afla în plină transă a muncii de gândire”³⁷. Alături de Anton Dimitriu și N. Carandino, H. H. Stahl nu se număra printre simpatizanții lui N. Ionescu. Dan Ciachir îi clasifică printre cei care aparțin altui „gen de valorificare a existenței”, arătând că „inaderența lor e structurală”³⁸. Stahl explică și motivul pentru care nu poate avea afinități cu tezele naeionesciene, care etalau criterii și bariere ontologice inacceptabile: „După a lui părere, cine se născuse în Bărăgan nu putea înțelege pe Descartes, precum nici cine nu s-a născut acolo nu putea prinde *duhul* specific al românismului și mai ales al ortodoxiei. Ceea ce pentru mine, care nu mă născusem în Bărăgan și fusesem botezat catolic, nu era prea ispititor”³⁹.

În altă categorie intră M. Eliade, student, asistent și discipol declarat al Profesorului: „N-am să uit niciodată prima lecție de Metafizică la care am asistat. Anunțase un curs despre *Faust și problema salvării*. Amfiteatrul „Titu Maiorescu” era arhiplin și am găsit cu greu un loc în fund, tocmai în ultima bancă. A intrat un bărbat brun, cu tâmplele descoperite, cu spâncene negre, stufoase, arcuite mefistofelic, și cu ochii mari de un albastru sumbru, neobișnuit de sclipitori; când își repezea pe neașteptate privirile dintr-un perete în altul, parcă ar fi fulgerat în amfiteatru. Era slab, destul de înalt, îmbrăcat sobru dar cu o neglijență elegantă; și avea cele mai frumoase și mai expresive mâini pe care le-am văzut vreodată, cu degete lungi subțiri nervoase. Când vorbea, mâinile îi modelau gândirea, subliniau nuanțele, anticipau

³⁷ Henri H. Stahl, *Amintiri și gânduri*, București, 1981, p. 215.

³⁸ Dan Ciachir, *op. cit.*, p.13.

³⁹ H. H. Stahl, *op.cit.*, p. 217.

dificultățile, semnele de întrebare. (...) Simțeau că ce spune Nae Ionescu nu se găsea în nici o carte. Era ceva nou, proaspăt gândit și organizat acolo, în fața ta, pe catedră”⁴⁰.

Un alt discipol de marcă al lui Nae Ionescu, Mircea Vulcănescu, decripta două momente semnificative în constituirea noii generații. În primul rând „un moment spiritual” (1925-1929) și unul „nespiritual” (1929-1932) și stabilea *conjunctura constitutivă* prin acțiunea simultană a doi factori de referință: războiul și reîntregirea care au răsturnat ierarhia valorilor antebelice și, credem noi, a proiectat societatea românească (prin adoptarea reformelor cu dublu caracter reparatoriu și novator) într-o nouă etapă de dezvoltare istorică, și influența formidabilă asupra tineretului avută de Vasile Pârvan și Nae Ionescu. Cu alte cuvinte, V. Pârvan înlocuiește influența lui N. Iorga, iar Nae Ionescu pe cea a lui Titu Maiorescu. Tot M. Vulcănescu arată că direcțiile de dezvoltare ale aspirațiilor tinerii generații sunt: realismul, autohtonismul, ortodoxia și monarhismul, trasee sintetizate, de altfel, de maestrul și mentorul său Nae Ionescu. Ca tendințe definitorii a manifestărilor intelectuale ale noii generații, Vulcănescu relevă: setea de experiență, autenticitatea, spiritualitatea, tragismul, pesimismul eroic, acțiunea și rugăciunea. Curentele noii generații ar fi, în accepțiunea lui Vulcănescu, cel spiritual, manifestat prin misticism ortodox, umanism neoclasic, agnie și negativism, iar cel politic, relevat prin naționalism integral, comunism și centrism democratic. Misionarismul etalat de tânără generație gravitează între două obiective majore: *să asigure unitatea suflotească a românilor* de pe toate meleagurile României Mari, realitate politică și geografică datorată efortului și jertfelor generației de foc și *să exprime în forme universale sufletul românesc*⁴¹.

Anii '30 abundă în articole și luări de poziție, semnate, inițiate de tinerii intelectuali fermecați, pe de o parte, de retorica unor prestigioși oameni de cultură – între care subliniem prezența și personalitatea lui Nae Ionescu -, iar pe de altă parte, de militantismul social-politic al mișcării naționalist-creștine⁴². Procesul de aderare la Mișcarea Legionară al tineretului intelectual este foarte bine analizat și descris de Sorin Lavric în lucrarea sa dedicată convertirii lui Constantin Noica la legionarism⁴³.

În rândurile rânduilor studenților și elevilor de liceu, personalitatea lui Codreanu reușea să atragă noi și noi aderenți, într-o perioadă confuză când apartenența la o astfel de mișcare, nu putea să aducă decât marginalizarea în societate, ratarea profesională sau, mai rău, detenția și chiar moartea. Trecută la index de vechile partide democratice, de autoritățile satului (Politiie, Siguranță, Servicii Secrete) și chiar de către rege, adevăratul *Factor Constituțional*, Mișcarea Legionară și Corneliu Codreanu continuau să fascineze, să declanșeze simpatii și să coopteze aderenți, cerebrali ori fanatici din toate categoriile sociale. Biografiile tumultuoase ale lui Codreanu și Moța, perseverența și consecvența lor, demonstrată încă din studenție, curajul cvasi-ilogic de a declara război total mentalității gelatinoase de extracție balcanică și a tranzacționismului tipic levantin, ridicat la rang de principiu orientativ în viața publică românească, vehemența de a denunța abuzurile, corupția, afacerismul, nepotismul, clientelismul din administrație și de a cere asumarea responsabilității tuturor

⁴⁰ Vezi Dan Ciachir, *op. cit.*, p. 14; Mircea Eliade, *Amintiri*, Editura Destin, Madrid, 1966, p. 115-116.

⁴¹ Mircea Vulcănescu, *Generație*, în „*Criterion*”, an I, nr. 3-4, 15 noiembrie 1934-15 decembrie 1934, p. 3-6, în Dora Mezdrea, *Nae Ionescu, Biografia*, vol. III, p. 432-433.

⁴² Dora Mezdrea, *Biografia*, vol. III, p. 378 și urm (în special subcapitolul *Generația naeionesciană*).

⁴³ Sorin Lavric, *Noica și Mișcarea Legionară*, Humanitas, București, 2007. A se consulta cu precădere capitolele *Convertirea* (p.106—157); *Aderarea* (p. 158-171); *Tribulațiile* (p. 172-207).

politicienilor și funcționarilor publici, ba chiar *pedeapsa cu moartea pentru mânuitorii frauduloși ai banilor publici*, iată cauzele și factorii determinanți care au declanșat reacțiile de simpatie în societatea românească interbelică și au condus la convertirea și integrarea masivă a tineretului⁴⁴, în special, în structurile Mișcării Legionare. Vară primară a lui C. Noica, tânăra elevă Adina Casasovici, își amintește că: „În anii '30, dacă aveai între 16 și 25 de ani și posedai o inteligență peste medie, nu aveai cum să nu intri în Mișcarea Legionară. Era o modă care plutea în aer și care ne atrăgea prin spiritul de frondă pe care-l puteam arăta unor politicieni pe care îi disprețuiam sincer. La asta se adăuga spiritul de competiție dintre noi, genul de întrecere în care toți au de câștigat dacă au în minte o cauză comună. Iar Codreanu ne dăduse o cauză comună. Mișcarea Legionară a fost o stare de spirit a unor tineri care voiau să sfideze clasa politică și care găseau fiori de plăcere în riscul pe care-l aducea cu sine sfidarea”⁴⁵.

Un moment important al unificării – sub aspect politic – al noii generații interbelice îl constituie reînnoirea tradiției luptelor studențești prin înființarea *Asociației Generației Mișcării Studențești de la 1922*. În anii treizeci activitatea studențească se desfășura în cadrul societăților din facultăți, raliate centrelor studențești din universități care erau afiliate Uniunii Naționale a Studenților Creștini din România. Acest organism reprezenta practic formula extinsă a *Asociației Studenților Creștini* fondată de Corneliu Codreanu la 20 mai 1922. În scopul preluării/sechestrării capitalului de prestigiu și imagine a mișcărilor studențești din anii 1922-1923, autoritățile au plănuit o diversiune pentru a fragmenta și ostiliza pe reprezentanții mișcării studențești din anii '20 în raport cu noile organisme studențești intrate tot mai evident sub influența Legiunii. Cercurile interesate de la Palat au sesizat că sursa notorietății lui Codreanu, Moța, Gârneață, Banea și alți șefi ai Mișcării Legionare este imaginea onestă și, totodată profetică, oferită de amintirea mișcărilor studențești derulate sub lozinca *numerus clausus*, de începuturile luptei politice naționalist-creștine a noii generații. În consecință, cu sprijinul unor instituții oficiale, în ideea sustragerii mișcării studențești de sub influența tot mai pronunțată a legionarismului, s-a înființat așa numitul *Bloc al generației naționaliste din 1922*, în frunte cu Ion Simionescu, S. Rovența, Napoleon Crețu și C. Dănulescu. Conducerea Mișcării Legionare a anticipat pericolul, iar Codreanu a replicat prin abilitarea lui I. I. Moța să formeze o altă societate a foștilor lideri studențești care să contrabalanseze posibila influență a *Blocului* în viața și activitatea tineretului universitar. Constituirea în aprilie 1935 a *Asociației Generației Mișcării Studențești de la 1922*, sub președinția lui Ion I. Moța, a avut rolul de a oferi un reper moral și doctrinar noilor generații studențești în sensul asigurării continuității mișcării studențești pe linia naționalist-creștină asumată de foștii lideri ai studenților imediat după război dar a fost și o stratagemă menită să decedibilizeze nou formatul *Bloc*, apărut din calculele politice de la Palat. În zilele de 18-19 aprilie 1936 la Congresul foștilor conducători ai studențimii naționaliste se alege, sub președinția lui Ionel Moța, comitetul compus din Radu Budișteanu, ing. Ion Fotiade, G. Furdui, Ion Banea, D. N. Roșu, dr. Ion Istrate, având ca secretari pe Fănică Anastasescu și prof. Sima Simulescu⁴⁶. După moartea lui Moța, la 12 februarie 1937, în cadrul unei ședințe

⁴⁴ *Ibidem*, p. 67.

⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ „Porunca Vremii”, din 28 aprilie 1935. Vezi și Ion Fleșeriu, *Un simbol, Ion Moța*, în *Corneliu Codreanu, Prezent*, Colecția „Dacoromania”, Madrid, 1966, p. 360; „România creștină”, din 15 februarie 1936.

solemne ținute la biserica Sf. Ilie Gorgani lângă catafalcul lui Moța și Marin, Ilie Gârneață este desemnat președintele *Asociației Generația Mișcării Studențești de la 1922*. Rămâne de reținut faptul că organizația de tineret *Straja Țării*, o altă structură diversionistă a Palatului, avea ca obiectiv tot sustragerea tineretului de sub influența Legiunii, așa cum proiectatul *Bloc* ar fi trebuit să rupă tradiția mișcării studențești prin adoptarea unui program contrar, sau cel puțin atenuat, în raport cu dezideratele UNSCR-lui, considerate radicale și inspirate de liderii legionari. Ca fost membru al Asociației Studenților Creștini, Mircea Vulcănescu descrie primul contact al lui Nae Ionescu, un exeget al problemelor de teologie, cu ideile vehiculate între studenți. Vulcănescu ne spune că filosoful era într-o anumită măsură contrariat de *tendința de evanghelizare* a tinerilor studenți-creștini. Profesorul considera că *trăirea ortodoxă* nu are nimic în comun „*cu promiscuitatea intelectuală*, cultivată în grupurile de tineri cu aspirații sincere spre creștinismul trăitor și mărturisitor, dar tributari unor bibliografii confuze de extracție neoprotestantă⁴⁷. După acest episod, Vulcănescu avea să constate cu plăcere *împăcarea lui Nae Ionescu* cu ASCR-ul și participarea filosofului la Congresele de la Căldărușani (1926), Bran (1927), ba chiar să constate că Profesorul s-a deplasat la Cernăuți pentru a pune bazele unei filiale a Asociației⁴⁸. Mărturisirea lui M. Vulcănescu demonstrează afinitățile Profesorului cu noul spirit cultivat de cercurile studențești și acreditează ideea că aderarea sa la curentul național-creștin din deceniul IV a fost, în mod cert, un proces firesc de regăsire spirituală cu foștii săi studenți.

Întemeietor de școală filosofică, mentor al noii generații, Nae Ionescu a sesizat potențialul spiritual și social-politic al tineretului interbelic pe care l-a îndrumat aproape firesc spre Legiune, văzută ca un nou vehicol politic al ideilor sale despre tradiție, ortodoxism și colectivitate națională. Mircea Eliade avea să mărturisescă mai târziu că influența filosofului asupra sa – și a generației sale - a fost efectiv covârșitoare: „Nae Ionescu fusese mai mult decât profesorul meu favorit; îl consideram maestrul meu, *ghidul* care îmi fusese dăruit ca să-mi pot împlini destinul... Direct sau indirect, noi toți discipolii și colaboratorii lui, eram solidarizați cu concepțiile și opțiunile politice ale Profesorului. Alături de Eliade s-au integrat în Legiune și alți colegi de generație după pilda profesorului lor.

Mișcarea Legionară a fost considerată în epocă drept expresia social-politică a generației interbelice, așa cum “*Criterionul*” și revista cu același nume sau Grupul „*Axa*” și revista „*Axa*”, „*Dreapta*”, „*Iconar*”, cenaclul „*Luchian*” sunt expresii culturale ale efervescenței intelectuale a noii generații. Linia social-politică și linia culturală nu se resping însă, ba chiar se confundă la un moment dat, când, după 1932-1933, vârful intelectual al noii generații aderă sau cel puțin simpatizează cu Mișcarea Legionară. Printre aceștia identificăm nume sonore ale anilor '30 ca: Mircea Eliade, Emil Cioran, Constantin Noica, Mihail Polihroniade, Radu Demetrescu Gyr, Vasile Marin, Petre P. Panaitescu, Traian Herseni, Ernest Bernea, Petre Țuțea, Iordache Nicoară, Alexandru Cristian Tell, Vasile Cristescu, Vladimir Dumitrescu, Victor Ion Vojen, Alexandru Constant, Sorin Pavel, Gh. Racoveanu, Victor Puiu Gârcineanu, Paul Costin Deleanu, Dimitrie Cristian Amzăr, Vasile și Ion Băncilă, Eugen și Ion Ionică, George Manu, Gh. Furdui, Al. Cantacuzino, Valeriu Cârdu, Alexandru Randa, Vintilă Horia, Aron Cotruș, Horia Stamat, Nicolae Roșu ș.a.

⁴⁷ Mircea Vulcănescu, *Nae Ionescu. Așa cum l-am cunoscut*, ed. cit p. 43.

⁴⁸ *Ibidem*, p. 47.

Este foarte adevărat că rolul mentorilor și al profesorilor rămâne hotărâtor în operațiunea de cristalizare și afirmare a generației noi. Așa cum nu putem explica primele manifestări ale lui Corneliu Z. Codreanu, Ionel Moța, Ilie Gârneață, Radu Mironovici, Corneliu Georgescu fără prezența și influența profesorilor A. C. Cuza, Corneliu Șumuleanu, Ion Găvănescu, tot așa nu putem concepe statura intelectuală, traiectoria culturală și simpatiile politice ale lui M. Eliade, M. Vulcănescu, C. Noica și Emil Cioran, George Racoveanu, V. Marin, Paul Costin Deleanu, M. Polihroniade fără fascinația pe care a exercitat-o Nae Ionescu asupra discipolilor săi. Omniprezența publicistică de la „Idea Europeană”, „Vremea” ori „Cuvântul” și talentul oratoric testat, nu odată, de la înălțimea catedrei universitare de către Nae Ionescu i-a captivat definitiv pe acești tineri intelectuali. Faptul că acești studenți au fost remarcați și mai apoi promovați de Nae Ionescu, că și-au făcut ucenicia ca jurnaliști la „Cuvântul”, dar mai ales ipostaza de discipoli, febril mărturisită de către aceștia, întregesc tabloul complex al generației tinere și oferă răspunsuri lămurite asupra orientărilor și ideilor adoptate de vârfurile generației interbelice. Totodată, nu putem decripta și înțelege integrarea în Mișcarea Legionară a unor fini intelectuali ca Vasile Cristescu și Vladimir Dumitrescu, decât în cheia relației speciale conturate între mentor și discipol, pe care cei doi istorici au avut-o și cultivat-o cu marele Vasile Pârvan. Alături de maestrul lor, tinerii arheologi au încercat să îmbine civismul cu activitatea intelectuală⁴⁹. Ei intuieră criza politicianistă și eșuarea democrației române la periferia istoriei la fel ca profesorul lor care se confesa istoricului P. P. Panaitescu într-o seară de Crăciun că: „Partidele politice, care sunt vaste asociații de interese, minează încet viața morală a țării – un imens gol amoral ne înconjoară, ai impresia pedepsei care se apropie”⁵⁰; că „... istoric, adică evolutiv uman, popoarele trăiesc numai prin fapta precursorilor și revoltaților. Aceștia tulbură ca niște demoni, perpetuu nemulțumiți, beatitudinea lenei spirituale a contemporanilor, le deșteaptă iluzii și apetituri, le răscolesc patimile, le dărâmă prețiosul echilibru al perfecte inerții”⁵¹. Pe linia spuselor lui Pârvan, ei se regăseau la dreapta, care impunea un anumit comportament, anumită atitudine și caracter: Pârvan sublinia că „...tăria de caracter – singura noblețe adevărată în lumea muritorilor – e o floare rară”⁵²; iar pentru a se forma un astfel de caracter românesc se impunea o renunțare benevolă la materialism ca metodă și finalitate, pentru că „nici cei mai buni nu rezistă suferinței ori ispitei, ci renunță la luptă. Întreaga luptă e murdărită de egoism, de interesul brutal, de utilitar”⁵³.

Marea operă de șlefuire a caracterelor și inteligențelor trebuia înfăptuită de Universitate. V. Pârvan credea cu tărie în rolul ei în societate: „Pentru o cofraternitate spirituală cum e să fie aceasta întemeiată acum pe realitate vieții trebuie să fie nu suma manifestărilor pragmatice ale unei societăți dazagregate și haotice, alcătuită din indivizi primitivi ori decăzuți, ci complexul potențelor spirituale, latente în sufletul național și general-uman, al maselor și indivizilor”⁵⁴. Rolul profesorului, omului de cultură și al

⁴⁹ Mircea Nicolau, *Vasile Christescu: Un istoric de seamă și erou*, în „Gazeta de Vest”, Timișoara, februarie 1994.

⁵⁰ P. P. Panaitescu, *Pagini de Jurnal*, Cluj, 1974, p. 150-151.

⁵¹ Vasile Pârvan, *Datoria vieții noastre. Două lecții inaugurale*, ed. a III-a, cu o prefață semnată de T. Vianu, intitulată „Vasile Pârvan și concepția tragică a existenței”, Ed. Univers, București, 1999, p. 35

⁵² *Ibidem*, p. 42.

⁵³ *Ibidem*.

⁵⁴ *Ibidem*, p. 44. Vezi și Ilie Bădescu, *Teoria latențelor*, Editura Isogep-Eu, București, 1997, p. 12 și urm.

formatorului de curente și idei era confirmat de proiecția pedagogico-națională a eternității românești. Astfel, Pârvan considera că „Noi nu lucrăm cu realitatea contingentelor de douăzeci și patru de ceasuri, ca jucătorii de bursă, ci lucrăm cu realitatea unor stabilități psihologice milenare ale sufletului ancestral”⁵⁵.

Totodată, autorul *Geticii* identifica finalitatea culturii în societate ca o condiție a resurecției spirituale a neamului românesc: „Supremul scop al luptei noastre e spiritualizarea vieții marelui organism social-politic și cultural-creator care e națiunea”⁵⁶.

*

Personalitate remarcabilă a culturii române dintre cele două războaie mondiale, Nae Ionescu a fost un publicist de excepție și un adevărat *director de opinie* pentru o întreagă generație de tineri intelectuali care s-au format la școala de tip socratic creată de Nae Ionescu. De altfel, comparația cu marele filosof al Greciei antice nu este nici pe departe forțată căci viața, opera și sfârșitul prematur al Profesorului indică elemente afine cu personalitatea și destinul lui Socrate. Puținătatea – consistentă, totuși – a textelor filosofice publicate de Nae Ionescu⁵⁷, multe dintre ele apărute prin grija discipolilor săi, oralitatea operei sale, acuza malițioasă de mentor al „tinerei generații” care a *glisat* spre „naționalism radical” și de teoretician al „extremismului de dreapta”, impune inerent comparația cu Socrate cel „care strica tineretul” Atenei și care a fost forțat să bea cupa de otravă pentru a evita ostracizarea sau chiar execuția publică în oprobriul *agorei*. Circumstanțele morții subite a lui Nae Ionescu lansează în epocă un adevărat scenariu al otrăvirii filosofului de către Nicolae Terianu, un apropiat al Profesorului, dovedit agent al Siguranței⁵⁸. În unele medii se comenta chiar posibilitatea sinuciderii lui Nae Ionescu, îndemnat spre acest „ultim gest de onoare” de către nimeni altul, decât Carol al II-lea. Aceste scenarii nu au nici un suport documentar, iar istoricii nu se pot baza doar pe intuițiile, logice de altfel, ale memorialiștilor, însă faptul că moartea lui Nae Ionescu este oarecum remisă legendei, faptul că dispariția lui conduce spre o *mitizare* conștientă de către cei care l-au cunoscut reflectă o *necesitate* a contemporanilor de a plia contextul trecerii la cele veșnice a lui Nae pe arhicunoscutul caz al morții lui Socrate⁵⁹. Schema și metoda socratică de predare a filosofiei a fascinat și influențat categoric tineretul universitar. Prin cele două cursuri susținute la Universitatea București din a doua jumătate a

⁵⁵ *Ibidem*.

⁵⁶ *Ibidem*, p. 45.

⁵⁷ C. Noica, *Nae Ionescu și spiritul de școală*, în „Convorbiri literare”, an LXXVI, nr. 5-6, mai-iunie 1943, p. 353-356. Noica rememora o întâlnire cu Nae Ionescu „cu două săptămâni înainte de a muri”, în care Dascălul său își eprima intenția de a publica un mic tratat de logică „el, care până atunci, părea că disprețuiește meseria de *autor* – ne spunea cătorva cât de greu lucru este să scrii și ce mult trebuie să citești ca să nu scrii o pagină anumită”. Consemnăm prefața semnată de G. Liiceanu și intitulată *Caietele din subterană*, p. XXXV în Alexandru Dragomir, *Crase banalități metafizice. Prelegeri reconstituite de G. Liiceanu și C. Partenie*, Editura Humanitas, București, 2004. Asemeni lui Nae Ionescu, discipolul său, Al. Dragomir refuza enununțurile definitive și închegarea unui sistem, susținând ideea naeionesciană care formula că sistemul “este lespede de mormânt” care indică absența libertății de gândire.

⁵⁸ Șerban Micoveanu, *Memorii*, București, 2008, p. 196-198.

⁵⁹ ANIC, fond Direcția Generală a Poliției (DGP), dosar 21/1940, f. 283-284. Este vorba de o notă infomativă care evocă starea de spirit din „cercul legionarilor intransigenți”. Aceștia afirmau că „prof. Nae Ionescu ar fi fost obligat de autorități să-și ridice viața și că, în acest sens, i s-ar fi dat un termen de grație”.

anilor '30, profesorul Nae Ionescu – doar conferențiar până în 1937 – s-a impus în fața studenților ca un adevărat îndrumător. De exemplu, prin cursul său de logica colectivelor, Nae a fascinat generații de studenți, nu doar de la Litere și Filosofie, ci și de la Teologie, Științe și Drept, urmărind o anume pedagogie politico-intelectuală și indicând tineretului calea convertirii și aderării la Mișcarea Legionară⁶⁰. Discursul năist era ușor de descifrat. Avea o metodă simplă, paternal-amicală de expunere a unor teme complexe ce țineau de *realul* vieții românești. Mircea Eliade le definea ca fiind: „lecții familiare, calde, dramatice. Vorba lui cucerește și gândirea lui tulbură. Cea dintâi etapă... a fost această tehnică a neliniștii... Socratismul profesorului Nae Ionescu se integrează, astfel, de minune, momentului special 1922-1930. Tot ce a dezbătut *generația tânără* în acea vreme: *experiența, aventura, ortodoxia, autenticitatea, trăirea* își găsește rădăcina în ideile profesorului Nae Ionescu... Pe Nae Ionescu nu-l interesa decât un singur lucru: să fii tu însuși. Problema sufletului românesc este o problemă ontologică înainte de a fi una istorică”⁶¹. Pe lângă nevoia aproape organică de a extrage și selecta păreri și idei de maximă originalitate de la ai săi discipoli, protejându-i părintește de orice sistem gata definit și lăsându-le libertatea intuitivă de a decanta și alege propriul raționament, o altă asemănare cu marele filosof al Greciei antice o constituie – după cum menționam mai sus – numărul redus de scrieri filosofice lăsate de Nae Ionescu. Mircea Eliade surprinde chiar fobia declarată a lui Nae Ionescu față de fixarea propriilor metode și concepte într-o lucrare sau într-un sistem. Modelul socratic impune, astfel, reticența față de scris, deslușită de Eliade prin faptul că „Nae Ionescu nu se putea contrazice *publicând* cărți de filosofie, texte moarte” pentru a nu *ispiti* pe studenții săi „să și le însușească”⁶².

Tot Eliade avea să-și exprime peste ani teama ca nu cumva ultimile texte ale lui Nae Ionescu să se fi pierdut. El se referea la o serie de epistole remise de filosof Cella Delavrancea. În acest context, s-a spus, pe bună dreptate, că ultima marea iubire a filosofului – după Maruca Cantacuzino-Enescu – a fost pianista Cella Delavrancea, ba mai mult, că Nae Ionescu ar fi murit în brațele ei. Pentru ea scrisese filosoful o suită de scrisori îngemănate sub emblema *Căderea din Cosmos*⁶³. În exil, Mircea Eliade se înfiora numai la gândul că aceste texte, lângă care se pot adăuga meditațiile teologice publicate în „Cuvântul” și cele din „Idea Europeană”, s-ar putea pierde⁶⁴. Părintele Andrei Scrima evoca peste ani o reflecție lansată de N. Ionescu discipolilor săi: „...într-o convorbire având părtașie cu noaptea și cu exilul, prietenul Mircea Eliade cita acest cuvânt lăsat cândva de *profesor* tinerilor lui prieteni: *băieți, fiecare din voi va avea de dus la un moment dat în spinare un mort, «călugărul din el», cu alte cuvinte, dorul viu dar neîmplinit după absolut*”⁶⁵.

Din nevoia alinierii faptelor în interesul argumentării propriilor ipoteze, diferite medii politice bruschează oarecum realitățile, încadrându-le cazuistic în *schema* conspiraționistă⁶⁶. În ce privește moartea lui Nae Ionescu, cercurile legionare au lansat ipoteza asasinării

⁶⁰ Zigu Ornea, *op. cit.*, p. 221-222.

⁶¹ Mircea Eliade, *Profesorul Nae Ionescu*, în „Vremea”, IX, nr.463 din 15 noiembrie 1936.

⁶² *Ibidem*.

⁶³ Dan Ciachir, *op. cit.*, p.75.

⁶⁴ *Ibidem*.

⁶⁵ Andrei Scrima, *Cuvinte târzii și nepotrivite despre Nae Ionescu*, în „Prodromos”, Freiburg, 1970, apud, Dan Ciachir, *op. cit.*, p. 75.

⁶⁶ ANIC, fond Ministerul de Interne. Diverse, dosar 17/1939-1942, f. 17.

filosofului de către serviciile secrete ale regelui. Deși dovezile palpabile lipsesc, totuși, astfel de scenarii se susțin chiar prin unele mărturii ale principalului factor politic din epocă. Regele Carol al II-lea nota în memoriile sale că moartea lui Nae Ionescu „aduce azi un mare serviciu țării, căci era una din marile piedici în ralierea legionarilor”⁶⁷. În definitiv, interesul regelui, secondat de Ernest Urdăreanu și Mihail Moruzov, era să inițieze reconcilierea cu Mișcarea Legionară prin intermediul unor persoane obscure și nu cu o personalitate marcantă, antrenată perfect în logica negocierilor și, mai ales, un intim cunoscător al camarilei și al echilibrului de forțe de la Palat. Pe de altă parte, Nae Ionescu era considerat în cercurile politice interbelice drept „omul nemților”, ipostază care nu-l reduce nicicum la rolul de agent sau spion, dar poate fi tradusă în funcție de relațiile extinse pe care filosoful le avea în mediile politice germane. El era prieten cu Heidegger, Alfred Resenberg, Werner Sombart și Ernst Gamillscheg, întreținea „amiciții” cu oficiali ai Germaniei național-socialiste care puteau fi exploatate într-o anumită conjunctură. Având ca premisă ambiția nemăsurată a regelui de a arăta oamenilor politici că *el se poate înțelege cu nemții și fără Nae Ionescu*, putem lua serios în calcul asasinarea filosofului de către rege. În definitiv, Carol al II-lea îl sacrificase pe Codreanu ca urmare a vizitei la Hitler, pentru a demonstra democrațiilor occidentale că este stăpân pe situație și crezând că poate încă *adormi* susceptibilitățile Berlinului prin politica sa duplicitară. Un alt personaj interesat în dispariția filosofului a fost M. Moruzov, care avea ambiția de a fi făuritorul Alianței protectoare cu Germania și, la fel simțea în persoana profesorului un concurent care trebuia înlăturat⁶⁸. S-a mai spus că, implicit, și Horia Sima a fructificat dispariția prematură a lui Nae Ionescu deoarece în mediile legionare se vehiculase cu insistență numele filosofului ca posibil succesori al lui Codreanu. Oricum această ipoteză pare abracadabrantă din moment ce Sima era la Berlin în momentul morții profesorului, iar o posibilă conivență între Sima și Moruzov, pe chestiunea anihilării lui Nae Ionescu pare, iarăși, greu de conceput. Pentru legionari, Nae Ionescu nu a fost niciodată mai mult decât un sfătuitor în materie de orientare politică și doctrinară, mai ales că nici el nu și-a dorit un rol activ în Mișcare. În definitiv, Carol a decis să-l tragă pe linie moartă pe filosof, atâta timp cât nu a capacitat pe A. Călinescu să-i răspundă la memoriile trimise de profesor și nu i-a oferit nici un rol în operațiunea de destindere derulată între rege și Legiune. Dacă într-adevăr Nae Ionescu a fost asasinat atunci doar regele putea decide și nimeni altcineva. Or, această decizie macabră – posibil motivată de rege sub titlul machiavellic de rațiune de stat – trebuie să fi fost luată în contextul proiectatei reorientări a politicii interne și externe a țării. Sub acest aspect, considerăm că regele Carol al II-lea se temea efectiv de un intrus – periculos prin inteligența, consecvența și informațiile deținute din interiorul cercurilor palatine – insinuat între el și Legiune, pe plan intern, între el și Germania național-socialistă, pe plan extern.

---

⁶⁷ Carol al II-lea, *Între datorie și pasiune. Însemnări zilnice*, vol. II (1939-1940), Casa de editură și presă „Șansa”, București, 1996, p. 123.

⁶⁸ Șerban Milcoveanu, *op. cit.*, p. 195-196.

**NAE IONESCU BETWEEN THE EDUCATIONAL, EDITORIAL AND POLITICAL ACTIVITY
(ABSTRACT)**

Nae Ionescu is a famous figure within the university, editing and cultural – political landscape of the interwar city of Iasi, given his brightness of mind, oratory talent, pedagogical method and attitude. Creator of school and mentor of the “new generation”, exceptional journalist and very fine observer of the Romanian and international political scene, Nae Ionescu got also involved in the domestic political life, following successively the project for the return to the throne of Prince Charles, of the “peasant State” and, later on, the national Christian project of the interwar radical right. The role of theoretician of Legionary Movement assumed by Nae Ionescu, of very close counselor of Corneliu Z. Codreanu and then, of sworn adversary, of the authoritative regime of Charles II irritated the king and turned him into an undesirable character for the palatine milieus. His sudden death, occurred in the context “relaxation” between the Legion and the regime of Charles II of year 1940, resulted into an entire series of scenarios that suggest the assassination of Nae Ionescu by the king, as he was perceived as a deeply hostile element for the “reconciliation”.

Keywords: professor, mentor, traditionalism, Orthodoxy, authoritative, legionary,